

portun» en Moureau (La Teste). De la nostra llengua deu ser manllevat, però, en judeoespanyol *feşugo* «agaçant» (MLWagner, *RFE* xxxiv, 55), en el de Bòsnia *fişugo* «importunant, pétulant» (*ZRPb.* xxx, 154), i en vells textos sicilians (*feşugu* 'intempestivus' a. 1519, MLWagner, *ZRPb.* lxxiv, 160).

Com a locució adverbial a la *feşuga* 'en allò que més dol' en el *Cercapou* d'Eiximenis (I, 96.20, gloss. de Sansone, *NCL.*). *Feşuguesa* [Llull; i Desclot]: «puys carrega bé hom la biga de pedres, per tal que hage gran *feşugesas*» (*NCL.* v, 100.19; *feşuguea* en l'ed. Buchon, 164); *feşugor*; *feşugària*; *feşugueria*; *feşugós*; *feşugant*. *Afeşugar*; *afeşugament*; *enfeşuguir*.

Faixa [*faxa pueri vel equi* com a glossa del ll. *cingo*, àr. *nimántaq*, S. XIII, *RMa.* (sembla, doncs, designar una peça dels bolquers i una cingla de les bèsties); 1372, Jacme Marc.]: «*faxa* d'infant» en el *Dicc. de Rims* (§ 1901, *fjaxa*, § 715), del ll. *FASCIA* 'bena, faixa', 'sostenidor del pit', derivat de *FASCIS*; també en el *Torcimany* d'Aversó (junt amb *faxa* del verb *faxar*, § 526); «que-ls draps mesclats burels, tints en negra, hagen a ésser de 16 ligadures --- e si los dtaps no havien lo dit compte e pes, que del dit drap --- sia levada tota la *faxa* e --- que tot drap haje haver lo senyal de la B. (=Barcelona), al cap primer en la *faxa*, sots ban de cinc sol» en les Ordinacions de 1387 dictades pels Consellers per als Paraires, teixidors i tintorers de Barcelona (*CoDoACA* xl, 305-6, i més sobre llevar la *faxa* de la B., a les pp. 307, 311); «*faxa*: fascia, strophium; *faxa petita*: fasciola; *faxa de pits*: fascia pectorale; *faxa de dona*: mammillare», Busa-N., 1507 (C-vi-3.6f.); «Coses de dones: tapí ---; *faxa* o cartó per als pits: strophium; descuyt o manteta ---», OPou (*ThPu.*, 313). D'ací el verb *faxar* [*faxa*: cella qui la ciny», JMarc, § 1388; *Torcimany*; «*faxar*: fasciare», Busa-N., 1507 (C-vi-3.4f.)]. En fi, en el mosàrab del nostre *RMa.* [S. XIII], *faşşa* en caràcters àrabs, ja apareix, com a nom d'una faixa dels infants i de les cavalleries («fascia, pueri vel equi»).

Junt amb aquest significat apareix també un sentit topogràfic, aplicat a una faixa de terreny (pla o muntanya); i, amb variable extensió geogràfica, apareix així mateix per a una altra acc., la variant *feixa*, influïda en el seu tractament fonètic pel del primitiu *feix*.⁵ La distribució ha variat segons els llocs i temps, però la distinció dominant ha estat: *faixa* en el sentit de 'bena o franja de roba de vestir', 'zona o franja de color diferent', i d'altra banda *feixa* 'bancal de terra conreada'.

Aquesta darrera acc. apareix en castellà dial., i ja antic, com a *haza*, amb tractament fonètic rigorosament popular i autòcton (veg. *DCEC* HAZ/haza [*faza*, a. 800], II, 889a51ss., i cf. *MzPi.*, *Orig.*, 312-3); i en canvi *faja* 'faixa', amb tractament fonètic no autòcton, que, tenint en compte això, l'antiguitat i importància de la nostra producció tèxtil, i el fet que en castellà aquest mot no es documenta fins a 1490 (quasi 700 anys més tard que l'altre), hem de suposar que fou manllevat del català.

En la nostra llengua la distribució entre les dues

formes fonètiques —variant amb *á* i amb *é*— no ha estat constant, car a Ribagorça es diu *feixa* amb el sentit de 'faixa, peça de vestir': a Gavasa (*BCEC* vi, 195) i a Benasc «faja con que se envuelve el cuerpo: *pósate una feixa i no te farà mal la tripa*», Ferraz (p. 61). Més enllà de la frontera lingüística reprèn, però, la forma amb *á* amb aquest sentit: *faşşa* «prenda de vestir típica del aragonés», S. Juan de Gistau (1965), *a faşsa* «forma part del vestit típic de l'home d'ací», Ansó (1966).

En el sentit topogràfic, l'accepció més divulgada és la del bancal de terra de conreu, i en particular cada una de les que se succeeixen paral·lelament en un terreny arable en desnivell; però sobretot en els Monts Ibèrics, i encara més en els Pirineus, també s'ha aplicat a faixes rocoses o de cinglera, i no manquen variants amb *a* en una acc. i en l'altra; en els docs. de Poblet trobem totes dues en el S. XII: «--- in ipso orto --- unam *feşam*», doc. de 1156, però també «unam *faxam* terre» en un altre doc. que encara és del mateix segle (*Cart. de Poblet*, 101, 111); *AlcM* assenyala *feşa* en docs. de 962 i 1007. Veg. més detalls sobre totes aquestes qüestions en Krüger, *Hochpyr.* VKR VIII, 349.

L'extensió del nom de la *feixa* de conreu és molt gran en el Princ. (*CastManc.* II, s. v.), però no és pas general en el domini. Al Migjorn en lloc d'això es diu *bancal*, que és general val. (Renat, «El Camí», 14-iv-34), i no menys a totes les comarques de l'Ebre; a Valls, i amb gran extensió a les terres del Camp, se'n diu una *parada* (1933). Però ja a les Garrigues (Granyena), apareix *feixa* (1936), i certament a la gran majoria del cat. or., a partir del Penedès (St. Quintí de Mediona, 1933), etc.; des d'allí el terme arriba fins a l'extrem Nord del domini: per l'Est fins al Capcir,⁶ per l'Oest fins a Cardós (*fěşşas* Estaon) i Vall Ferrera (*fěşşa* Tor, 1932), «*feixa*: faja de terreno», Benasc (Ferraz, p. 61); «la *fěşşa* solanera» a Campo (1965); d'altra banda, sembla que no a les Balears, però sí en tot cas a Eivissa, amb algun matís particular: «porción de tierra labrantía o de huerta que se riega por filtración», PzCabr., *fěşş* «quadro de terra per dessecar» a Sta. Gertrudis de Fruitera, *fěşşas* «prat dividit (entre dues sèquies)» a Jesús (1963).

Entorn de l'Ebre és la variant *faixa* la que s'aplica als conreus, però junt amb *bancal*, i fent la distinció que la *faixa* és molt més gran que un bancal (Seròs, 1935); «*feixa* llarga de terra» (Tortosa i Rib. d'Ebre, Àrabia, *Misc. Folk.*, p. 165), «la *fáşşa* del Rocamora» estesa de conreus entre Falset, Marçà i Pradell (1935); «el Castell (d'Ares) té una pendent molt pronunciada de manera que redola el cap si un mira avall a les *faixes* de terra culturades que envolten la seua falda» (JPuig, *BSCC* xiv, 130). Ara bé al llarg de la frontera lingüística (sense entrar gaire endins enlloc, si no m'enganyo), això arriba fins molt amunt de Ribagorça: *la fáşşa* l'Arasana a Llaguarres; «Es Quadrons són unes *fáşşes*: un treballáu» a Roda d'Isàvena, a Iscles *las fáşşas* de Perutxo, són unes feixes de conreu, si bé en el vessant d'una muntanya molt pendent (1957).